

Velerlei Israel

April 1986
OPEN DEUR

In vele radio- en televisie-programma's, in leerhuizen en op gesprekskringen wordt van gedachten gewisseld over het onderwerp 'Israel'. Soms lijkt het alsof in de loop der gesprekken de meningsverschillen alleen maar groeien. Voor een deel komt dat omdat het woord Israel gebruikt wordt in verschillende betekenissen. En zo ontstaat er dan een Babylonische spraakverwarring. Tenminste drie verschillende betekenissen van 'Israel' kunnen onderscheiden worden.

Het bijbelse Israel

De naam Israel komt in de bijbel honderden malen voor. God heeft met het volk Israel zijn verbond gesloten. Met Abraham in de eerste plaats, maar diens nakomelingen worden uitdrukkelijk betrokken in de belofte en de opdracht van dat verbond (Genesis 17:7 en 9). Het berust op God's liefde en trouw, niet op bepaalde deugden van het volk Israel. Als men de bijzondere relatie met God als een vanzelfsprekende zaak gaat zien en God's wet overtreedt, wordt er scherp gewaarschuwd. Die waarschuwingen

vinden we bij de profeten (vooral Amos), maar ook bijvoorbeeld in Deuteronomium. Toch zegt God zijn verbond met Israel niet op. Allereerst kreeg vader Jakob de naam Israel, die betekent: 'strijder Gods'. Later zijn het de 'kinderen Israels' die onder leiding van Mozes door de woestijn naar Kanaän trekken. Het rijk van koning David wordt niet Israel genoemd, maar onder zijn kleinzoon vindt de scheuring van het rijk plaats. De twee stammen die achter blijven noemen zich Juda; de naam jood is hiervan afgeleid. Het tien-stammenrijk

DE ANTWOORDEN

Rabbi Elimelech zei eens: 'Ik ben er zeker van dat ik deel zal hebben aan de wereld die komen gaat. Als ik voor het opperste gerechtshof sta en ze vragen me: Heb je naar behoren geleerd?, dan antwoord ik: Nee. Dan vragen ze verder: Heb je naar behoren gebeden? en mijn antwoord is weer: Nee. En ze vragen, als derde punt: Heb je naar behoren goed gedaan?' en ook dan kan ik geen ander antwoord geven. Dan wijzen ze vonnis: Je spreekt de waarheid! En omwille van de waarheid komt het je toe deel te hebben aan de wereld die komen gaat'.

Martin Buber

IKON-DIENST

Ook deze maand is de IKON-dienst op de laatste zondag (27 april, 17.00 uur) gewijd aan het thema van Open Deur/Goede Tijding. De schrijver van de bijdrage 'Velerlei Israel' in dit nummer, ds. J. M. Snoek, is de voorganger in deze dienst.

heet voortaan Israel. De bevolking wordt later door de Assyriërs in ballingschap gevoerd en we horen er verder niet meer van. De bewoners van Juda worden eveneens weggevoerd, naar Babel. Koning Cyrus staat hun toe terug te keren. Hun afstammelingen vormen het joodse volk in Jezus' tijd. In het nieuwe testament is 'Israel' het joodse volk en een Israeliet is een lid van dat volk. In de brief aan de Romeinen vraagt Paulus: 'God heeft zijn volk toch niet verstoten?' Hijzelf geeft het antwoord: 'Volstrekt niet! (Rom. 11:1)'.

Het joodse volk in onze tijd

Ook wordt de naam Israel gebruikt om het joodse volk in onze tijd, zowel in het land Israel als daarbuiten, aan te duiden. Zo hebben we het Nieuw Israelietisch Weekblad en spreekt men van het Israelietisch kerkgenootschap. 'Israel' in die betekenis leeft verspreid over een groot deel van de wereld. In ons land woonden voor 1940 140.000 joden. Van hen zijn er tijdens de

Arabische ruiters in de oorlog met Israel (1948)

tweede wereldoorlog meer dan 100.000 vermoord. De grootste joodse gemeenschap ter wereld leeft in de Verenigde Staten: zes miljoen.

De staat Israel

Israel in de derde betekenis, als de staat Israel, komt het meeste voor. In de krant en de nieuwsberichten. In het bestek van dit artikel is het niet mogelijk het ontstaan van de staat Israel uitvoerig te schetsen. De aanvankelijk kleine joodse gemeenschappen in het land groeiden, mede onder de druk van Hitlers antisemitisme. Na de tweede wereldoorlog kwamen er velen die de concentratiekampen overleefd hadden. In 1948 werd de staat Israel uitgeroepen. Het Israelische leger won de daarop volgende oorlog met de omringende Arabische staten en wist daarbij het eigen gebied belangrijk uit te breiden. Een groot deel van de Palestijnse bevolking vluchtte of werd verdreven. Tijdens de zesdaagse oorlog (1967) bezette Israel de zogenaamde Westoever (van de Jordaan) en de Gazastrook. Daar wonen nog in totaal 1.200.000 Palestijnen.

Nu wonen er nog 800.000 niet-joden in Israel, van wie het grootste deel Palestijnen. Ze zijn in meerderheid moslim, 95.000 zijn christen. De 3,5 miljoen joden in Israel zijn lang niet allen godsdienstig.

Verreweg de meeste bewoners van de kiboetzim (communale landbouw-nederzettingen) bijvoorbeeld zijn dat niet. De godsdienstige partijen streven er naar de voorschriften van het bijbelse Israel (in de eerste betekenis van het woord dus) voor ieder bindend te maken in het Israel van nu. Een bron van conflicten zijn kwesties als: in hoeverre moet de overheid toezien op de naleving van de rabbinale spijswetten? Mogen de vliegtuigen van El Al op sabbat (zaterdag) vliegen? Zijn huwelijken gesloten voor een niet-orthodoxe rabbijn ook wettig in Israel? De sluiting van een huwelijk tussen een jood(se) en een niet-jood(se) is in Israel wettelijk niet mogelijk.

Het bijbelse Israel en het joodse volk nu

Laten we nu eens het joodse volk van nu vergelijken met het volk Israel in bijbelse tijden.

Mijns inziens zijn die twee niet identiek, dat wil zeggen ze vallen niet samen; evenmin als wij Nederlanders identiek zijn met de Batavieren. Er liggen immers vele eeuwen tussen. Tallozen uit het joodse volk hebben in de loop der eeuwen hun jood-zijn prijsgegeven, soms onder de druk van vervolgingen. Daartegen zijn talloze niet-joden tot het jodendom

overgegaan. Het jood zijn is geen kwestie van ras. Ook daarin had Hitler ongelijk. Het Israel van nu is dus niet hetzelfde als het bijbelse Israel, maar er is wel continuïteit, een doorgaande lijn van toen naar nu. Je kunt dat bijvoorbeeld zien aan familienamen zoals Levie, Asser (Aser) en Cohen (priester). Naar mijn overtuiging geldt voor het joodse volk in onze tijd wat gold voor Israel in bijbelse tijd: het is en blijft het volk van het verbond.

BRIEFKAART AAN DOMINIQUE

De zon brandt blakend op mijn hoofd.
Vuriger is de brand van binnen.
Sloeg soms de vonk van Petrus' zinnen
over? Heb ik ooit echt geloofd?

Hier wandelde Hij; hier ging Hij sloop.
Leraarde dobberend op het water.
En nu nog, twintig eeuwen later,
voel ik voorgoed op mij Zijn greep.

Genesareth, plek waar Hij leefde
en rondtrok, vleesgeworden Woord.
Hier heeft men op de harp gehoord
wat lateren in woorden weefden.

Ik zend Je, lieve Dominique,
hierbij in echo die muziek.

Meer van Genesareth, 6/11/1985

Joke Forceville-van Rossum

(Meer van Genesareth - ook: Meer van
Tiberias - heeft de vorm van een harp en
dankt daaraan zijn naam)

Niet omdat dit volk beter - of slechter - zou zijn dan andere volken, maar omdat God trouw is. Het is ook daarom uiterst kwalijk als christenen vanuit een onjuist begrip van de bijbel negatief over de joden spreken. Bijvoorbeeld: de joden hebben Christus gekruisigd. Dat is onzin, evenzeer als wanneer we de Friezen in onze tijd ervan zouden beschuldigen Bonifatius bij Dokkum vermoord te hebben.

De joden en de staat Israel

Verreweg de meeste joden waar ook ter wereld, voelen zich met de staat verbonden, ook als ze er niet over denken om zelf naar Israel te emigreren, en zullen zo nodig opkomen voor het bestaansrecht van

Israel. Dat wil niet zeggen dat er geen kritiek is.

Ook in Israel zijn de meningen verdeeld en zijn de tegenstellingen scherp. De meerderheid van de orthodox-godsdienstige joden gelooft dat, op grond van Tenach (het oude testament) het hele land de joden toekomt en dat van Godswege. Zij waren dan ook de eersten om joodse nederzettingen in het bezette gebied te stichten. Hun kinderen leren op school dat de bijbel beveelt alle sporen van 'Amelek' (dat zijn volgens hen nu de Palestijnen) te vernietigen. Een van de radicaalsten is rabbijn Kahane. Hij beschouwt de Palestijnse bevolking als 'honden die desnoods met geweld verdreven moeten worden'. Kahane behaalde slechts één zetel in het parlement maar volgens een opiniepeiling (zomer 1984) zou zijn partij toen goed voor negen zetels zijn geweest. 40% van de middelbare scholieren bleek het met Kahane eens te zijn.

Maar in het orthodoxe kamp is ook een kleine groep, 'Oz ve Shalom' (Kracht en Vrede), met ongeveer 200 aanhangers die een heel ander geluid laten horen. Volgens hen wijst Tenach (het oude testament) terreur af. Wel werd het land beloofd aan het joodse volk maar er moet ook plaats zijn voor de niet-joodse 'vreemdeling'. Op die gronden is men tegen annexatie van de Westoever en de Gaza-strook.

Vele niet-godsdienstige joden zijn het eens met deze gedachtengang, overigens niet op godsdienstige, wel op ethische gronden. Soms ook spelen pragmatische overwegingen een rol. Als Israel het in 1967 bezette gebied zou annexeren zullen de joden in het jaar 2015 nog maar 52% van de bevolking uitmaken. Want de emigratie van joden stijgt en de immigratie daalt, terwijl de joodse geboortecijfers gemiddeld lager liggen dan de Palestijnse. Binnen afzienbare tijd zou dan een joodse minderheid worden overvleugeld door een Palestijnse meerderheid, is een vaak gehoorde opvatting.

De Palestijnen in Israel

Tenslotte verdient de mening van de Palestijnen in Israel in dit verband ook aandacht. Ze zijn immers in het land geboren en bezitten het Israelische staatsburgerschap. Je zou hen 'Palestijnse Israeli's' kunnen noemen. Maar ze zijn dus geen 'Israeliëten'.

Groot is menigmaal, vooral onder de christen-Palestijnen, de verbittering jegens de christenen in het Westen. 'Jullie luistert niet naar ons, jullie ziet ons niet eens', zo luidt hun klacht. 'Christenen in Europa hebben schuldgevoelens jegens de joden, en

(zie ook vol. hoer)